

Jiří Bigas

COHCÁRNA

dauphin

Jiří Bigas

Narodil se v roce 1956 v Horním Dvořišti. Po maturitě na gymnáziu v Kaplici studoval práva, nejprve v Brně a později na Karlově univerzitě v Praze.

Prodával válcovny, byl redaktorem a šéfredaktorem, teď je poradcem na volné noze. Psal pro ČTK, Lidové noviny, MF Dnes, Zemské noviny, České slovo, jeho články mohli číst čtenáři Deníku, Respektu, Strategie a Profitu. Dva a půl roku strávil s blokem a tužkou za zády prezidenta Václava Havla.

Žije v Praze a v Českém Krumlově.

Dosud napsal a vydal tyto knihy: *Kdo se dotkne duhy* (Jihočeské nakladatelství 1987), *Vrahovice 119* (Dauphin 2009), *Místečko* (Dauphin 2010) a *Supl* (Dauphin 2011). Ve svých knihách se snaží zachytit alespoň malé střípky příběhů ztrácejících se v čase, přitahují ho lidé, kteří se snaží, úspěšně, neúspěšně, čelit nepřízni osudu, doby, jiných lidí i svým vlastním pokušením.

Cochcárna je pátou a v jeho dosavadním díle zatím unikátní prací, protože autor protentokrát vynechal genia loci jižních Čech, polozapomenutého česko-rakouského pomezí Šumavy a Novohradských hor a tuto pozoruhodnou studii egoismu vložil do kulís současné Prahy.

Tohle je knížka o moderním šílenství. Tohle je knížka o nás a lidech kolem nás, hrdínech nového milénia, o jakých si čteme v mediálních zkratkách černých kronik, barevných magazínů a všetečných bulvárních plátků, kde každý z nás může být na kratičkový okamžik zářící superstar. Tohle je knížka o nás, o vás, vás i vás...

Jeden muž, možná dva... Muž, který se osvobodil od všeho, od života na kolenou, od všeho, co dávalo jeho životu řád, od společenských konvencí, morálky a zákonů, božích i lidských, a podlehl svodům nového milénia, a ubohý malý člověk, mužiček sužovaný vším možným, strachem a nejistotou, obavami z vlastní nedokonalosti, strachem ze selhání, z pokušení sexu, moci a peněz, zločinu i trestu. Je tohle cochcárna? Jeden muž, možná dva: JUDr. Petr Man, známý pražský soudce, bohatý a sebejistý, zachumlaný do vlastních lží jako do pohodlné peřiny, ukrytý pod maskou blahosklonné životnosti, do vykořeněného tatrmanství skončí v psychiatrické léčebně a má psát a mluvit o sobě; je na začátku, nebo na konci, neví, a jeho Tatrman, trápený pokušením a výčitkami jako vlastními tatrmany, Tatrman, který se pořád dokola ptá... Je to psychologický příběh? Je to thriller? Je to horor? Je to realita současného světa, našeho světa! I když možná je ve skutečnosti všechno trochu jinak a vy do poslední chvíle nebudete vědět, jestli víte jak. Jiří Bigas smíchal pravdu a lež, tajemství, sexuální fantazie jako sexuální úchytky, požívачnost, násilí, korupci, zločin, možná trest... A napsal mrazivý příběh o lidském sobectví, chamtivosti a nenasytlosti v dobovém obraze přelomu starého i nového milénia, ve společnosti, která lidi nutí skrývat se před ostatními, přetvářovat se, nasazovat si masku, přetvářovat se tak dlouho, až se maska stane vlastní tváří. To je Cochcárna! Můžeme mít všechno, celý svět, ale ztratíme duši.

Cochcárna

Jiří Bigas
COHCÁRNA

Dauphin
2012

Památce Ladislava Fukse

© Jiří Bigas, 2012

© Dauphin, 2012

Foto © Jan Horáček, 2012

ISBN 978-80-7272-427-7

ISBN 978-80-7272-377-5 (pdf)

ISBN 978-80-7272-378-2 (e-pub)

Nekonec: tohle ještě není začátek

Začátek: asi dost banální

Pokračování: jakoby bez konce

A nakonec: to stále ještě není konec

Konec: na konci jako na začátku

NEKONEC

PONDĚLÍ

Leze po mně moucha, a já ji neumím zahnat, nedokážu ani vstát z postele, nestojí mi za to mávat kolem sebe rukama. Jsem snad mrtvý? Možná trochu ospalý. Určitě zase omámený všemi jejich oblbováky. Ale ještě živý. A stačilo by málo, napsat: Konec. Ale stačilo by to? Konec. Tečka...

1.

Ale je tohle opravdu konec, a jestli je, proč se nekonečně dlouho zabývat duševními stavami nějakého tatrmana, který bezvládně leží v bílé posteli jako na vlastním úmrtním loži, proč kolem dokola pitvat něco, co bylo před koncem, když je to konečně definitivní, proč se stále ještě přehrabovat ve starých událostech, banálních historkách, ve vlastních jako v cizích myšlenkách a pocitech, když si zvykl ukrývat před lidmi své skutečné i to druhé já jako směšně scvrklé přirození pod tlustým břichem? Proto nakonec napsal: Tatrmanův život byl posraný příběh. Nic lepšího ho nenapadlo, víc prozradit nechtěl a na začátek mu to připadalo ažaž.

„Kdo je Tatrman?“

Šaman!

Připlížil se odněkud, potichu v těch svých botkách hovnolapkách na měkké podrážce z pěnové gumy a čte mu přes rameno. A proč by ne? Je jeho jediný, první a poslední čtenář, zahnat ho stejně nemůže, ani jako otravnou mouchu, bzučí a občas si potichu sedne a pozoruje ho tisícem svých očí. Ale je to pokušitel! A měl by ho odehnat, nějakým gestem, mávnutím ruky nebo hrubým slovem, třeba sprostou nadávkou, ale copak to jde, když nedokáže zahnat ani tu otravnou mouchu. Zkouší ho, ale ne jako ve škole, chce se mu dostat do hlavy, pozoruje ho, analyzuje, pitvá, rozebírá na malé kousíčky a zase skládá, ale tak nějak bůhvíjak všelijak, jako roztrhané kousky barevných papírků do školní mozaiky, které Edelman dávno rozfoukal, šmíruje a vyptává se donekonečna: Proč píšete o někom jiném? Tak to by bylo na román, doktore! A jako by sám nevěděl, potřebuje se schovat, ukrýt do někoho jiného. Jenomže co když se ustrašený a podělaný život nedá s nikým sdílet, dokonce ani v ušmudlaném školním sešitku ne.

Přeškrтал, co napsal, i když ho to stálo velké přemáhání, zvednout ruku a škrтat, škrтal, skoro to začernil, ať si ho Šaman podezírá, jen ať z toho vyvozuje, co chce. Třeba že chce zapomenout na minulost, nebo ji popřít, a třeba navždy vymazat.

To nechce. Chce si ale své soukromé nebe, peklo, ráj nechat jen pro sebe. Nechce se o nic s nikým dělit, a ani v tomhle sešitku.

„Proč jste to přeškrtnal?“

V bílém plášti vypadá jako rodinný lékař, ale fonendoskop nenosí a dřevěné špachtle na koukání do krku taky nemá, proč taky. Krkem do duše stejně nedohlédne. Cvokař!

„Doktore, nechce se mi.“

Hlavně se mu nechce znovu do zповědnice, i když vypadá jako pohodlný ušák. A je v tom vůbec nějaký rozdíl, otláčít si kolena v kostelní kadibudce, na úzkém klekátku s červeným plyšem, nebo zadek na bílé kožence v doktorově ambulanci?

„Ale neudělal jste to, protože jste nechtěl, udělal jste to, protože jste to udělat chtěl. Měl jste nějaký důvod!“

Usadil se obkročmo na rozviklané dřevěné židli a teď na ní rajtuje, aby udržel rovnováhu, jako krasojezdec. Komik!

„Doktore, to není důležité.“

A opravdu si myslí, že to není důležité, i když mu mozek, zmožený nekonečnou řadou megalomanických vzestupů a depresivních pádů tak, že nemůže ani myslet, vypovídá poslušnost. Je jako unavená zářivka pod stropem, ale konverzuje, sem tam blikne, mluví, ale mluví jen proto, aby se ubránil, aby si toho dotěrného chlapa udržel od těla.

Vždycky můžu zalhat, napadlo ho. A co když ani to už nemá smysl – a co má, určitě je ale těžší dobře lhát než mluvit pravdu.

„Všechno je.“

„Víte, že mi připomínáte jednoho pátera z minulosti?“

„Napište také o něm.“

„Možná, někdy, někdy snad.“

„Měl byste vstát, umýt se, oholit a jít mezi ostatní. Měl jste dnes svůj lék?“

„Vaše lentilky štěstí?“

„Ano. Doufám, že je nesplachujete do záchodu! Nezapomínejte je užívat pravidelně, zlepší vám náladu, povzbudí vás!“

Podíval se na něj skrz brýlové čočky a bělma jeho vodnatých očí s panenkami jako zrnka máku narostla do velikosti pingpongových míčků.

A pořád tu je, nehybný, zírající.

Život Petra Mana je posraný příběh... Napsal, načmáral to rychle, jako by se bál, že už nebude mít sílu dopsat, oči se mu samy zavíraly, tělo zmalátnělo a prsty mu dřevěněly v nastupující křeči, jako kdyby se blížil konec, bál se, ale psal rychle, aby to měl co nejrychleji z krku, když nemůže zapomenout, a ani lhát nemá sílu, a písmena mu skákala divoce nahoru dolů, kdo ví, co z toho Šaman vyvodí ve svém psychologickém posudku...

„Proč o sobě píšete ve třetí osobě?“

A je to tady!

„To jsem nebyl já.“

„Tak kdo?“

„Tatrman...“

Vyplivl to, i když nechtěl, jako kdyby ho tobolka deprexu nastartovala a jemu se vrátila ztracená energie.

„Kdo to je? Řekněte mi o něm,“ dotírá doktor Šamánek.

„Teď ne!“

Ne, o něm ne! Skrývá ho před lidmi, a tak ho musí ukrýt i před ním, hlavně před ním, před cvokařem, a ani se mu odpovídat nechce, chce být sám, a tak odpovídá jen napůl.

„Je to jako z nějakého románu,“ řekl a posunul si o něco výš nemoderní kostěné brýle s tlustými obroučkami, jako by se teď díval tisícem svých vrásek na čele. Ale ve skutečnosti ho pozoruje čocčkami svých bleděmodrých krátkozrakých očí.

„A to je začátek, to, co jste napsal? Vypadá to na konec.“

Nedá pokoj.

To kdyby věděl...

Sedí s ostatními v bledomodrých proužkovaných županech, anebo i v těch bez proužků, co vypadají jako seprané pracovní pláště, a v teplákových soupravách, sám v pruhovaném pyžamu a v rozšmajdaných pantoflích naboso, v ambulanci, Šaman ho vytáhl

z postele a dostrkal do velkého bílého křesla s odřenou koženkou, kterou teď má jako vlezlou mokvající skvrnu pod zadkem, a kdyby tak sám věděl, kde je: na začátku, nebo na konci? Na začátku věty se píše velké písmeno a na konci tečka, vybavil si asi první školní poučku, ale sám tečku neudělá, teď ještě ne. Odříkával ji v první třídě pořád dokola, spolehlivě jako předválečné gramorádio doma v parádním pokoji s poškrábanou deskou se Spejblem a Hurvínkem, snaživě a s naučnou jistotou šplhouna, za vytouženou jedničku zapsanou jako krev červeným inkoustem do malého notýsku. Ne jako ten kretén Edelman s vodou na mozku, na začátku věty, ééé... Ale o něm Šaman nic neví, ani to, že je. Ale zvědavý je a tak dotírá: Kdo je Tatrman? Nechápavý, ale pitomě ochotný, stačilo ho popíchnout, Edelmane, přihlas se, a on zvedl ruku, a bylo to, na začátku věty, ééé... K smíchu, smáli se. Tak proč už se nepopadám za břicho? Proč ale i teď myslí právě na něj, proč i tady ho má i s tou jeho šišatou hlavou pořád ve své hlavě? To není k smíchu, že se s ním nedokáže rozejít, v dobrém, ani ve zlém. Ani tady! Možná, určitě jen proto na začátek napsal: Tatrmanův život byl posraný příběh, ale přeškrtnal to, ať si ho Šaman šmíruje, analyzuje, pitvá, vyptává se donekonečna. Nic mu neřekne. Ale jako by měl tu jeho

vodnatou hlavu navždy v hlavě. Tak proto nakonec na začátek místo přeškrtného začátku napsal: Život Petra Mana je posraný příběh... A přitom to mohl být banální život, o jakém si lidé vyprávějí doma na oslavě synova maturitního vysvědčení, padesátinách otce a zlaté svatbě prarodičů. Kdo tvrdí, že chtěl žít život jako ze špatného románu? Napsal to, napsal, co je komu do toho, jaký život žil, a potom to začernil, a co je komu do toho, a proč. Mne nikdo nebude soudit, vykřikl by, ne, už nikdy do zpovědnice, už nikdy na kolenou, ale proč na sebe ještě teď zbytečně upozorňovat. Napsal to jen proto, aby ukázal dobrou vůli a vyhověl. Má s ním hrát tuhle hru na psychoterapii, tak ji hraje. A ani vzbouřit se nemůže, nesmí, co kdyby mu potom oblékli svěrací kazajku, to bych se jistě zbláznil! A možná už se zbláznil! Z toho nekonečného přemílání konce a začátku, kdyby tak mohl po pravdě napsat:

Můj život je posraný příběh. A konec, tečka. Vlastně tečka ne, vykřičník.

Vykřikl?

Nikdo nezvedl hlavu.

Chovám se jako blázen, pomyslel si. S hloupým úsměvem na tváři, bez anonymní masky předstírané sebejistoty, neomylnosti a bujarého veselí, vykolejený a s pocitem nekonečné trapnosti. Jak jinak, s dětským se-

šitkem na kolenou, s laciným fixem v zubech a mezi všemi blázny, kteří usilovně zapisují své banální historky, jako by si chtěli zasloužit jedničku s hvězdičkou! Jako ve škole. Jako Edelman, okusoval násadku už od první třídy, a tak v ní nakonec zůstal sedět i další rok, aby kvůli němu pozadu nezůstali ostatní. Ale to je asi normální, že teď vypadám jako blázen. A na to se tady můžu kohokoli zepat, a hlavně spolehnout.

Ale i tak, je teď na konci? To kdyby věděl.

Nakonec, ale možná na začátek, udělal jen ty tři tečky. Jen ať si Šaman láme hlavu.

„Kdybyste něco potřeboval, nebojte si říct.“

„Mám všechno...“

Ráno hned po snídani dostal prázdný školní sešit a kuličkový fix, aby začal psát deník. Když se otevřete, vypíšete se z toho, řekl mu Šaman. To určitě! Ale chce, aby psal, tak píše. Říká tomu terapie, tak tady teď sedí s laciným fixem v zubech a s dětským sešitem na kolenou a píše. Vlastně nepíše, přestal, sotva začal, protože o sobě psát nepotřebuje a nechce, i když právě teď nemá strach podívat se zpátky, ale nechce se identifikovat ani konfrontovat s ostatními, hrát s cizími lidmi společenskou hru na terapeutickou skupinu, ve které každý otevře všem srdce i duši jako bránu do pekla, nebo do ráje, na nesvatou rodi-

nu bez otce a bez matky, spojenou společnou diagnózou, i když jeden ani druhý nic společného nemají, a co by mohli mít, někdo má vysokoškolský diplom, a jiný je jen lopata nebo obyčejný drnohryz z venkova. Nemá náladu zase číst, psát a počítat jako kdysi ve škole, zase od začátku, když možná už je na konci, sčítat a odčítat jablka a hrušky, prosím, soudružko, prosím, soudružko učitelko, prosím, prosím hlásil se vždycky snaživě, to přece nejde, a psát, zapisovat a číst to všechno po sobě, fuj, jako by se osahával, i tam dole, dokonce to číst nahlas přede všemi, jako by se obnažoval na veřejnosti a přitom zpovídal, přiznával se jako malé dítě, tak děti, spočítat a rozpočítat se: první, druhý, enky, benyky, kliky, bé, ábr, fábr, dominé, levá, pravá, přední zadní, pozor, kozle, neupadni...

„Tak, přátelé, kdo nám dnes přečte ukázkou ze svého deníku? Co třeba pan Petr Man...“ Přemlouvá ho Šaman.

A už je to tady!

Ne-ne! Nechce se mu do toho, ještě nemůže o sobě psát a hned nato to všechno zveřejnit, když napsané váží víc než cokoli, co se jen tak plácne, třeba v hospodě u piva, nad lahví dobrého vína, má platnost posledního soudu a zavazuje, je to jako soudní protokol nebo oficiální životopis s kulatým razítkem, i když teď podělaný a s podělaným ra-

zítkem léčebny pro duševní poruchy, i když takovým koncem se v životopisu sotva někdo pochlubí. A že si konečně jednou vzal, co si nekonečně dlouho odpíral, a bral si to dál, dál a dál, když udělal, co chtěl, a tak měl, co chtěl, všechno, o čem se ušlápnutým človíčkům z jeho stolní společnosti s holou hlavou a s holým zadkem, a všem těm malým utrápeným lidičkám, vystrašeným obětem, ani nesní, cokoli, po čem zatoužil? Stačilo vztáhnout ruku, no ano. A i když vážně mohl žít a dlouho žil banální život složený z nudných domácích historek, někde cestou v tom starém životě přehodil výhybku a pak už jel první třídou a v pěkně divokém expresu, na pohodlných měkkých polštářích z červeného sametu, s nekonečným kontem, s drahým koňakem a šampaňským s kaviárem, ale možná jen s jízdenkou jen tam, a teď zůstal stát na slepé koleji a dopředu to nejde, ani dál, a zpátky vůbec ne, tohle je konečná, a možná nekonečná konečná... Peklo? Peklo, kterým vyhrožoval pan farář, zavržením, kterým strašila pionýrská instruktorka... Tak tohle asi bude definitivní konec, pomyslel si, když ho Šaman nepřestával přemlouvat, aby se otevřel, obnažil, překonal mentální zábrany. Ne, nepotřebuje se otevřít, vlastně ne, nechce. Netouží vzpomínat, řadit události chronologicky a podle významu, vracet se k nim,

měřit a považovat myšlenky a pocity a zapisovat to všechno do prázdného školního sešitu bez linek. Copak to jde! Vztít své životy, všechno, a udělat z toho snadnou početní úlohu nebo slohovou práci bez omylů? Ale začal, ale přeškrtnul to a začal znovu, aby ukázal dobrou vůli a vyhověl Šamanovi. Začal znovu na nové stránce jako ten kretén s šišatou hlavou Edelman. Pokaždé, když ve škole něco zkazil, a zkazil cokoli skoro vždycky, začínal znovu na nové stránce. Nakonec přece jen na další stránku napsal:

Můj život je posraný příběh...

A nemohl dál.

„Ale jak je to dál?“ Zeptal se Šaman, když otočil na další prázdnou stránku. „To je málo, co jste zatím napsal.“

Je, ale ještě může vzdorovat.

„Nejsem spisovatel,“ vymluvil se.

„Nemyslete na formu, myslíte na obsah,“ poradil mu. „Uvolněte se, zapisujte si vzpomínky, nápady, cokoli, všechno, co vás o sobě napadne, všechno, čeho si na sobě všimnete, na co si vzpomenete, co vás potěší, nebo zaskočí, a třeba rozzlobí, pomůže vám to vyrovnat se s ostatními lidmi a hlavně se sebou samým.“

I s Tatrmanem? Pomyslel si.

„A nemusíte hned šokovat, i banalita má svou cenu. Ale musíte spolupracovat, musíte

napsat víc, vlastně úplně všechno. Pište, pišete pro sebe. Nepíšete pro mne a kvůli mně, nepíšete pro ostatní, píšete hlavně pro sebe. A hlavně, musíte začít od začátku,“ poradil mu nakonec.

Ale začátek, ten už možná má...

Ale pochybuje o tom.

Ale jak má začít konec?

„Doktore, jaký začátek může mít konec? Je to jako číst knížku od poslední stránky nebo chodit pozpátku a dívat se přitom dozadu do minulosti, míjet lhostejně přítomnost a obávat se nárazu do budoucnosti? A vlastně ani sám nevím, jsem na konci, nebo na začátku...“

„No ano,“ zabučel s pochopením v tisícovce svých očí doktor Šamánek. „Nejtěžší je začít. Tak začněte.“

„Ale začátek, ten už přece mám!“

I s velkým písmenem, ale bez definitivní tečky na konci.

2.

Než usnul, snažil si vybavit jeden, třeba jediný zážitek, který za to stál, jedinou věc, pro kterou má smysl žít, v tom nepřátelském světě venku, i v tomhle bláznivém světě uvnitř, za bílými mřížemi, kde sanitáři v pomačkaných pláštích roznášejí barevné lentilky štěstí

k snídani, obědu a večeři, jenom svěřací kazajku ne, ne, to bych se určitě zbláznil! Jako by nestačila sama černá noc v cizím, skoro nemocničním pokoji, na nepohodlném lůžku a s tisícem neznámých zvuků všude kolem. Snažil se, ale tak aby ani Šaman nevěděl, hledat záblesky blaženosti v dlouhé řadě dní, ale nacházel jen barevné a ostré střípky, které zraňují a které nedokáže složit ani do školní skládačky, kterou by Tatrman v jednom jediném okamžiku nerozházel, šťastné dětství v závětrí pohodlného měšťanského bytu pod ochrannými křídly matky, bibinky a starší sestry a s neangažovaným dohledem otce, s nevinnými klukovskými touhami i se strachem z přísného pana faráře a ze smrtelného hříchu. Klidný stereotypní život s nemilovanou ženou, s teplými večeřemi, ale bez sexu i pokušení, okamžiky, když zatoužil po změně, kdy se mu chtělo letět do nebe, a přitom už se děsil pádu do nejhlubšího pekla vlastní nemohoucnosti víc než středověkého pekla pana faráře, s nekonečným hledáním výmluv a ospravedlnění a s vymýšlením nových a důmyslnějších figlů, jak se schovat, jak se ukrýt před cizími do někoho cizího, a hlavně jak ukrýt toho druhého před ostatními, jak zamaskovat bolestné pády tak, aby nikdo ani netušil, že přicházejí. Tak, kdo je tedy blázen, doktore, ten, kdo ví, anebo ti, kteří

se tváří, že pochopili... Milena, příležitostná milenka, kolegyně od soudu, dvě tři ženy, náhodné známosti z několika mimopražských školení pro mladé juristy, pro kádrové rezervy, nově jmenované předsedy trestních senátů. Bezstarostné rozhazování z nekonečného konta, velký pohodlný byt ve funkcionalistické vile na hranici Vršovic a Vinohrad, a kdo ví, nebo tuší, že je jeho celý dům, a ne jen ten jeden byt v patře, a ještě prázdninová vilka v Jevanech, kterou koupil a utajil i před manželkou, koupil ji výhodně od zadluženého podnikatele, ale nejezdil do ní, taky co tam, ale taky co s penězi, s plnými kapsami bankovek místo drobných mincí, a k tomu ještě hromádka zlata v sejfu doma v parádním pokoji za obrazem bibinky a ještě jedna, větší, zazděná dole ve sklepě, kam nechodí rád, vlastně se tam bojí chodit, má strach jít tam dolů sám, ale o tom nemusí nikdo vědět, ani Šaman, ale je tam, je tam jako nevyčerpatelný zlatý důl, a hlavně malá anonymní garsonka ve strašnických mrakodrapech, vysoko nad krematoriem, kudy se vytrácejí lidé z tohoto světa... Lůca a Lucinka, ale o ní ani Šaman naštěstí nic neví, tak ani to, že je, vlastně byla, voňavá a trochu vlhká skulinka do blaženého světa bez moralit, pánaboha i všech lidově demokratických svatých, únik ze stokrát opakované všednodennosti a nu-

dy, mámové zosobnění věčného vlčího hladu a chvilkového potěšení, ale i radosti, když ne štěstí. Hledal, a nenacházel, Lůca a Lucinka, neuměl se rozhodnout pro některý z těch prchavých prožitků.

„Píšete? Ale ještě jste skoro nic nenapsal.“
Šaman, zase on!

Je po snídani. Sanitář rozvezl porcelánové džbány s vlažným čajem a magorům rozdál pravidelnou dávku emocí v barevných kuličkách, po kterých je ale i ten nejagresivnější šílenec jako beránek a zdeptaným bláznům rostou křídla pegasů. Jen si dejte, pane, tyhle vás spolehlivě nakopnou, sliboval. Stejně nemáte na vybranou. Jako by se vysmíval.

Ne, ne, proto tady není, aby ho ponižovali.

„Já nejsem blázen!“

Snad ale neprozradil víc, než chtěl, i když má spolupracovat.

„Ale brát je musíte, je to moje zodpovědnost.“

„Nechci!“

Opravdu vykřikl? Nikdo nezvedl hlavu.

Nechce se mu...

A přitom je co napsat, jenomže to by znamenalo vybírat a začít rovnat vzpomínky, a nejen ty krátké záblesky blaženosti, a opravdu a poctivě, a přehrabovat se ve vlastních pocitech jako ve špinavém prádle: šťastný, nešťastný, šťastný, nešťastný a štěstí, neštěstí,

láska, manželství, kolébka, smrt, mlela si pořád dokola starší sestra, když byli ještě děti, tak šťastný, nebo nešťastný... A ví to vůbec, byl někdy blažený, a proč, a kdy byl jen docela obyčejně spokojený, sám se sebou, s vlastním já? Tak do toho se mu právě teď nechce, jeho vzpomínky jsou jako roztrhané kousky barevných papírků a dávno je Edelman rozfoukal do všech stran, a život stejně není jednoduchá školní skládačka, je to koláž bez jistoty, co v ní vyjde, a co vyjde, vyjde. Má psát o sobě, chtějí, aby psal, říkají tomu psychoterapie, ale raději by napsal něco o Edelmanovi, kdoví proč, když na něm vůbec nezáleží, a nikdy ani nezáleželo. A ani nikdo neví, že byl. Vedle sedí Kostra, tichý blázen, a když si zrovna nepočítá žebra po poslední zoufalé hladovce, píše do sešitu a kroutí se mu huba, jak mu slova nejdou snadno z hlavy na nelinkovaný papír, špulí bledé rty, jako by si mohl pomoci při jejich hledání tím, že si je potichu a jen pro sebe přeříká. Teď, teď by mohl začít vzpomínat: posvátná hrůza na kolenou ve zpovědnici v kostele, vytoužený pionýrský slib s pionýrským šátkem v podobě rudé obrácené jedničky, biřmování, maturita, jedna zkouška z dospělosti za druhou, červený diplom z vysoké školy, svatba s nemilovanou ženou, ano, ano, banální život, o jakém si lidé vyprávějí nudné domácí historky... Hle-

dá v hlavě jen tak tak nakopnuté stabilizátorem nálady nějakou skulinu, kterou by odtud utekl, aspoň na chvíli ven, pryč z téhle bílé, a vlastně černé kobky, ale utéct nemůže. Skládá ty poztrácené kousky, ale jen v duchu, lepší je k sobě se stejným úsilím jako Kostra svá těžce vydobytá slova, ve skutečnosti má ale strach, teď se opravdu bojí ohlédnout nazpět, aby se nepropadl do černé propasti pod sebou jako do nekonečné pasti, protože z té pak už nepomohu ani barevné lentilky, které místo moučnicku rozdává sanitář s rozcuchaným afroúčesem na hlavě.

„Ale proč? To mi řekněte!“

Šaman! Nedá pokoj.

„Naučil jsem se být opatrný, neklepat na cizí dveře, ačkoli v Písmu svatém stojí, tlučte a bude vám otevřeno, nevstupovat, ačkoli v písmu je psáno, amen, ty dnes se mnou vstoupíš do ráje. Zvykl jsem si neptat se, protože každá otázka probouzí nějaké podezření, protože nikdo se neptá jen tak, a už vůbec se neptá na věci, o kterých nic neví... A zapomínal jsem odpovídat.“

„Mluvíte o sobě? To je dobře.“

„To je vše, co jsem chtěl říct.“

„Proč mi nepovíte něco o Edelmanovi,“ řekl nečekaně.

„Proč?!“

„Proč ne, myslíte, že ani já se neptám jen tak?“

„To mi řekněte vy.“

„Zajímá mne, několikrát jste se o něm zmínil a mne zajímá všechno, co máte v hlavě, a zdá se, že jeho máte v hlavě.“

„Já-já?“

„Vy.“

„Edelman, kluci ve škole mi říkali Tatrman, vlastně ne, to jemu říkali Tatrman, proč mne pletete, protože on byl kretén, ne já, bibinka říkala, že je opožděný ve vývoji, a pan doktor mu do zdravotní karty napsal dvě kouzelná slovíčka: mentálně zaostalý, jako by mu tím dával rozhrěšení dopředu a na cokoli. Jeliman, zaostával za ostatními, opožďoval se, takže v první třídě měl rozum sotva čtyřletého dítěte...“

Musím si dávat pozor na to, co si myslím.

„Jaký byl váš vztah k němu?“

Najednou cítil to prázdno v sobě. „Je to podělaný příběh...“ Jako kdyby najednou nevěděl, jak dál, vlastně ani teď nechtěl prozradit víc, než chtěl přiznat sobě. „Bydlel v naší ulici, v našem domě, v bytě dole v přízemí... Víte, špatně se mi o tom mluví, vlastně o tom nikdy s nikým nemluví, snad bych měl začít psát...“ Ne, nevěděl, jak dál.

„Dobře,“ pochválil ho Šaman, když mu vracel málo popsany sešit.

Školní sešitek s oslíma ušima, takový měl v první třídě Edelman, ušmudlaný a s oslíma ušima a ještě zamaštěný od svačiny, kterou nosil v tašce pomíchanou s učebnicemi i sešity. Čuně, ty čuňátko, říkávala mu paní učitelka. Byla laskavá, ale naoko se na něj zlobila: Škola, děti, musí být na děti přísná, jinak porostete jako dříví v lese a nic z vás nebude.

Díval se oknem, přes bílé železné mříže, ven do nepřátelského světa. Vypadám jako blázen s tou jeho hlavou ve své hlavě, za okny s bytelnými mřížemi, za dveřmi bez kliky, jako ve vězení. Ale tyhle mříže se dají přežít, horší jsou ty uvnitř, v duši. Neoholený, nemytý, jen v županu, a to už je skoro poledne, s okousaným fixem v zubech, jako Edelman. Pořád na něj myslí. Opravdu vypadám jako blázen? Ale o to tady přece jde!

„Doktore, raději bych byl sám.“

„Tak dobře,“ řekl. „A když je vám zatěžko o něm mluvit, tak to napište.“

A on napsal:

Já nejsem normální, ale býval jsem, býval jsem vzorný hošíček, nosil jsem tvrdé vyleštěné polobotky, bílé podkolenky a červený baret a česal jsem si rovnou pěšinku ve světle kaštanových vlasech z levé strany na pravou, to bylo normální, a nikdy naopak, protože naopak, zprava doleva, ji měl podle naší

bibinky, která přežila Terezín a potom Osvětim, masový vrah Adolf Hitler, a ten nebyl normální, a nosil jsem tašku na zádech s knihami a sešity vzorně srovnanými na svém místě, ne jako Edelman, ten kretén, ten měl v jedné umaštěné kupě pohromadě všechno: učebnice, sešity, penál i svačinu v papírovém pytlíku od ovoce, to proto, abych nebyl jako on, jsem každý večer do aktovky uložil nejprve učebnice do velké přihrádky, potom sešity do té užší a nakonec penál, vždycky do malé pravé kapsy, protože do levé mi ráno matka dala svačinu v ubrousku a v igelitovém sáčku, já jsem jen zacvakl zámečky, navlékl si popruhy na ramena, aby se mi nekřivila páteř, tak aspoň tak ne, říkal otec s nekonečným smutkem v očích, a tak jsem ji nesměl nosit v ruce, a běžel, vlastně ne, vzorně pomalu šel po straně chodníku, vždy po té straně u domu, do školy, ne jako Edelman, který pobíhal ze strany na stranu a vrážel do lidí, a ve škole jsem seděl při vyučování rovně s rukama za zády, ne jako Edelman, který neustále mluvil se všemi sousedy v lavicích, otáčel se dozadu a do těch před sebou rýpal tužkou nebo pravitkem, aby na sebe upozornil, chodil bez dovolení na záchod a k oknu, kdykoli se mu zachtělo, a pokřikoval z otevřeného okna na lidi na ulici, to sem já, hele, to sem já, ééé, a ve čtvrtek odpoledne jsem chodil do pionýru

a v neděli před polednem jsem poklekal chrámu Páně, kazilo mi to posudek, takže mne ani nechtěli vzít do pionýru, ale naštěstí pro mne zasáhl jako nějaký deus ex machina nějaký funkcionář, který řekl, právě takové děti od sebe nesmíme odstrkovat, a mně to připadalo, jako když pan farář v kostele četl v bibli, nechte maličkých přijít ke mně, nebraňte jim, abychom je mohli převychovat v pokrokovém duchu, neboť jejich je království nebeské na zemi, dostal jsem rudý šátek, matka to oplakala a pan farář příští neděli obrátil oči v sloup, ale dlouho neříkal nic, ale viděl jsem, jak v duchu přebírá kuličky růženice, a odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům, a neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého, modlil se, jdi a nehřeš více, in nomine patris et filii et spiritus sancti, řekl mi nakonec, jako kdyby mne vyháněl z ráje, amen, jenomže jeho Duch svatý slábl a slábl a proti novému lidově demokratickému duchu měl jen tak málo šancí jako Slávie proti Spartě na stadionu Sparty, kam mne někdy v neděli odpoledne brával otec, ve škole jsme měli svoje vlastní bible, Příběh opravdového člověka a Jak se kalila ocel, a svůj malý komunistický ráj v rudém koutku v pionýrské klubovně s kolorovanými portréty Josifa Stalina a Klementa Gottwalda, na gymnáziu mne spolužáci zvolili předsedou

Svazu mládeže, bibinka celou noc nespala, řekla mi vyčítavě matka, tak vidíš, co děláš, bylo mi babičky líto, ale v jednom už jsem měl v patnácti letech jasno, že mne se špatným posudkem nenechají studovat, pan farář se zhrozil, rány boží, a hnal mne do zpovědnice, co bych lhal, měl jsem na závěrečném vysvědčení na střední škole všechny vytoužené jedničky, od shora dolů, dokonce i z občanské nauky, i když pan farář se mne při zpovědi pokaždé vyptával, zapřel jsi v hodině občanské nauky Ježíše Krista, nepovídej, zapřel, stal se z tebe vulgární materialista a modlíš se teď před spaním místo otčenáše marxistickou dialektiku, vypočítával moje hříchy vkleče před oltářem, kde jsme společně prosili za odpuštění a za moji spásu, ale známý funkcionář mi při slavnostním předávání maturitního vysvědčení na národním výboru poklepal na rameno, jen tak dál, mladý perspektivní soudruhu, řekl, raději jsem to panu faráři neřekl, hlavně aby se to nedozvěděla bibinka, plakala matka, ale hlavně že jsem dostal dobrý posudek z uličního výboru, protože přijímací zkoušky na právnickou fakultu pro mne byly hračka, dějepis a občanská nauka, stačilo jen snaživě lhát podle osnov a odříkat před zkušební komisí místo božích příkázání komunistické desatero, práva jsem absolvoval s červeným diplomem a na Krista Pána se nikdo neptal...

Koho může tahle veteš ještě zajímat? A přitom, jako bych se svlékal na veřejnosti, otrásl se.

„Vidíte, teď o něm dokonce píšete!“

„O kom?“

„O něm, o Edelmanovi. Řekněte mi o něm.“

Šaman! Nedá pokoj, jako protivná tisícoká moucha, sedne si a pozoruje ho, nebo bzučí, bzučí.

„Teď ne.“

„Ale jde vám to, píšete zajímavě,“ pochválil ho.

„Vlastně mě to nebaví.“

Jako by se svlékal, obnažoval své nehezke tělo. A duši, pch! Existuje vůbec? Asi ano, když má černou duši... Ale ještě to dokáže, dokáže se přetvařovat, předstírat, mluví a umí psát tak, aby ukázal dobrou vůli, aby to vypadalo, že vyhověl, že pochoduje, masíruje s ostatními, s většinou, že se zapojil, a přitom neříkat pravdu, celou pravdu, když pro každého je pravda něco jiného. A hlavně zapřít zapřeného. Tatrmana! Ale o něm Šaman vlastně nic neví, ani to, proč je, vlastně proč je důležitý, a že ho má ve své hlavě. A přitom o něm pořád mluví, a mnohem víc na něj myslí, než mluví, a někdy asi se Šamanem myslí nahlas.

Musím být opatrnější, umínil si.

„Ale je to stále málo.“

„Jsem líný.“

Snažil se vymluvit.

Dávno si odvykl psát pracovní životopisy a osobní zpovědi, ale ještě to nezapomněl, ještě dokáže včas uhnout před pravdou. Ani kráva, ani vůl, z každého půl, říkával mu občas otec, když vzhlédl od svých barevných magazínů, Petříku, s tebou se vlk vždycky nažere, a koza zůstane celá, ale matka ho okamžitě okřikla. Ale dávno si odvykl psát rukou, když mohl diktovat soudní zapisovatelce rovnou do stroje, levá ruka už dávno odvykla vést pero klidně a rovnoměrně po papíře, aby písmena neskákala nahoru dolů jako elektrokardiogram tlouštíka s vlčím hlaďem a s nedostatkem pohybu, a pravou se to nikdy pořádně nenaučil, i když paní učitelka v první třídě dlouho naléhala, byl čas násilné převýchovy leváků na praváky, Petře, levou rukou ne, Petře, brala mu násadku z prstů, i když byl čas, kdy všechno správné, pokrokové a dobré bylo vlevo, a všude znělo: Kupředu levá... Krasopis neměl rád, ale jedničku, jedničku s hvězdičkou chtěl, musel mít. Edelman se pokaždé otáčel k němu do lavičky a očumoval a sám ani nevěděl, kterou ruku má pravou a kterou levou, ééé, opičil se po něm i ve svých zlozvycích. A teď, po všech těch letech, byl líný vykroužit lehkou rukou dokonale všechny obloučky, aby to jeho pilný

čtenář, a vlastně i on sám, po sobě, přečetl, aby rozeznal pé od já a té od el. Vždyť v posledních letech stěží stihl nervózní podpis pod rozsudek: JUDr. Petr Man, a ani ten nebyl ani dvakrát stejný. A ještě k tomu tenhle laciný fix, když si v posledních letech zvykl na drahé pero se zlatým hrotem. Ale snaží se, ééé, a možná špulí rty jako Kostra, on, soudce městského soudu JUDr. Petr Man – Tatrman!

„Doktore, vás to vážně zajímá, připadá vám to zajímavé?“

Jako by mu na něm záleželo... Ale samozřejmě záleží, když je to jeho první čtenář, a žádného dalšího mít asi nebude.

„Samozřejmě, zajímá, tak pište, pište dál!“
Napsal:

Pak mi matka s bibinkou našly v církevním společenství ženu, ani byste nevěřili, že už byla druhá polovina dvacátého století, ale co chcete, byl jsem vychován ve víře a ve víře, že sex je něco špinavého a dělá se jen potmě v posteli, protože je obscénní a zvířecký, a dělá se jen kvůli zplození potomků, a sahat na sebe jinde než ve vaně při koupeli je proti bohu, fuj, zlobil se pan farář, při každé zpovědi se mne na to ptal, sahal jsi na sebe, nechal jsi na sebe sahat někoho jiného, sahal na tebe někdo, jako by ho nic jiného nezajímalo, jen osahávání, osahávání, osahává-

ní, a náboženství bylo jen souborem předpisů o šahalech, pro šahaly a proti šahalům, týden před svatbou nás pan farář nejprve jednoho po druhém ve své nemoderní zpovědnici vyzpovídal, přijali jsme tělo Páně a nakonec nám oběma před oltářem požehnal, samozřejmě že jsme potom ještě museli na národní výbor, protože jinak by sňatek neplatil, taková byla doba, co bůh a tajemník národního výboru spojili, spojili v zájmu vytvoření vzorné lidově demokratické rodiny a za účelem výchovy budoucích generací, a člověk nerozlučuj, a od víry se čekalo, že bude výlučně vírou v pokrok, v zájmu pokroku a pokroková, funkcionář národního výboru nám nepožehnal, ale mluvil dlouho a zaníceně o nové době, o novém světě, o novém člověku a radostné budoucnosti nových lidí, ale radost byla v té době velmi vážná věc, a tak se nikdo raději nezasmál, a nakonec nás vyzval k prvnímu manželskému políbení, bylo vlastně už druhé, ale bylo stejně nešikovné jako první, o svatební noci jsem svou manželku podle zákonů božích i lidských asi znásilnil, ale protože žena je stvořena z mužova žebra, podvolila se, nic jsme o tom nevěděli, ani ona, ani já, ale chlap od spolužáků a kamarádů sem tam aspoň něco pochyť, bylo to hrozné, jak hrozně krvácela, vyděsilo mne to a znechutilo a znechutilo mi to sex na hodně

dlouho, myslel jsem potom dlouho, že jsem homosexuál, však víte, bukvice, buzna, hulbrk, tak se mi dlouho pošklebovali za zády, to ale církev zakazuje, tak to nejsem, neměli jsme děti, neměl jsem oficiální milenkou, i proto ty posměšky, každý, kdo je jiný, je ostatním podezřelý, bibinka by o tom mohla vyprávět, i když svoji žlutou hvězdu nenosila proto, že by byla jiná, tečka, vlastně ne-ne, vykřičník, vlastně ještě douška: žil jsem s manželkou, ale byla to nekonečná nuda stále stejných dní od pondělí do neděle a stereotyp navyklých úkonů a obřadů, život plynul, snídaně, práce, večere, od pondělí do pátku, čekání na volnou sobotu a neděli se společným obědem v sobotu a slavnostním nedělním obědem po povinné návštěvě kostela, báli jsme se to spolu dělat, ona se bála, že to bude i podruhé a pokaždé takové jako poprvé, a já se bál, že ze mne začne mít strach a nepustí mne už nikdy k sobě, tak nebylo nic, dlouho nic, pořád nic, a to mne dlouho trápilo, ale čas to změnil, zestárl jsem a ona stárla a tloustla a časem mne jinak než jako kuchařka a pradelna přestala zajímat...

„Výborně, jde vám to výborně,“ pochválil ho Šaman. „Zdá se, že máte básnické střevo.“

Potěšilo ho to, a vyděsilo – snad jsem neprozradil víc, než jsem chtěl, když to Šamana potěšilo. Ale potěšilo ho to.

To mi opravdu tak moc záleží na pochvale jediného čtenáře, i když prvního a asi posledního? Říkal si potom. Ale píše, píše, protože mu dali prázdný sešit a kuličkový fix, aby psal, a víc na tom nezáleží. Říkali, že když se otevře, vypíše se z toho. Ale chce se toho vypsat? Asi ano. Říkají, aby spolupracoval, tak spolupracuje. Říkají tomu terapie. Ale to ještě neznamená, že píše pravdivě, vždycky může uhnout, zalhat. A píše pořád dál, protože se bojí udělat poslední tečku.

Tak tohle ještě není konec... Ale určitě to není začátek!

„Bojíte se udělat za některou kapitolou svého života definitivní tečku? Tak udělejte zase tři!“

Ano, ale to všechno mu nemusí psát, to všechno mu může vyprávět, nebo diktovat, ne-ne, diktovat ne! Proč by si to měl zapisovat? Jako by nestačilo, že sám píše...

„Doktore, já jsem normální,“ řekl najednou, tak najednou, že ho to samotného překvapilo.

„Povídejte.“

Šamana to nešokovalo, ani nepřekvapilo, ani si neposunul staromódní brýle výš na vysoké čelo.

Aha, to tady asi říká každý...

„Doktore, já jsem normální, ale u výsledku nebo do protokolu to zapřu, a jestli si náš

rozhovor tajně nahráváte, nedělejte to, budu vás žalovat za porušení práva na soukromí, a jestli si chcete dělat poznámky, zapomeňte, nic, vůbec nic vám neřeknu!“

Vykřičník?

Ne, tečka.

Šaman udělal tečku. Na prázdný list ve svém bloku, kam stihl napsat dvě tři slova: začátek sezení, pondělí. Ale možná je tohle opravdu začátek a možná začátek jeho konce... Napsal těch pár slov a nakonec za ně namaloval velkou červenou tečku. Proč píše červeným inkoustem? Jako učitel ve škole. A tohle že je tečka? Takové kolo od vozu! Jako by ji udělal Edelman. Tak kdo je tady magor?

„Tak povídejte.“

„Když se zbláznil celý svět, proč bych měl být normální právě já?“

„To je dobrá otázka, to mi řekněte.“

„Když nic není normální, jak chcete zjistit, kdo a co normální je, a kdo a co není, a jak to chcete popsat, definovat, znormovat, abyste podle toho mohl soudit, všechno a všechny kolem sebe, odměňovat a trestat?“

„To já nevím, vy ano?“

„Když si od života vezmete bez okolků, co nabízí, jste blázen?“

„Ne, ale snad nemorální...“ Nabízel vysvětlení.

Mluví, ale sám mnoho neřekne, má svůj bílý plášť, profesionální masku, váží slova, ale vyptává se donekonečna.

„Doktore, všichni chtějí a já chtěl taky, co je na tom zlého? Každý si dělá, co chce, proč a komu by mělo vadit, co dělám já?“

„Tak to mi řekněte vy.“

„A když jsou všichni blázni a jen jeden normální, co o něm asi ostatní řeknou?“

„Že je blázen!“

Vykřičník, vykřičník, někdo opravdu vykřikl:

Doktore, já, já jsem si posral život!

To vykřiklo v něm.

ÚTERÝ

1.

Probudil se příliš brzy a dlouho nevěděl, kde je. Bezmocný jako neohrabané děčko, tlusté jedenapadesátileté mimino, které má strach zvednout hlavu, utopený v kalném světle časného rána jako v depresivním závoji z neproniknutelných mlh, celý zpitomělý bez Šamanových lentilek štěstí, anebo celý zpitomělý po nich, vyděšený náhlou bolestí na zarostlé hrudi, s mokřými tvářemi. Plakal... Neplakal ani na otcově pohřbu, protože necítil zármutek, jenom výčitky svědomí. Podělaný život, tekly mu po tvářích slzy lítosti, které ani včerejší depex nedokázal vysušit.

„Jak jste se vyspal, jak se dnes cítíte?“

Šaman, první, koho dnes vidí, a kdyby byl aspoň poslední.

Přiznal se mu, řekl včera víc, než chtěl? Přiznal se, připustil, že je na konci a má strach z konce?

„Na umření.“

„Vidíte všechno příliš černě.“

„A vy, vy snad nosíte na čele růžové brýle.“

„Měl byste se někdy projít v zahradě a někdy se s ostatními zapojit do pracovní terapie.“

„Chcete, abych shraboval listí?“

„Proč ne.“

„Nemám chuť.“

„Dali vám dnes stabilizátor nálady, byl u vás ráno sanitář?“

„Byl.“

„A měl byste se někdy oholit a vidím vás stále jen v županu.“

„Asi by se vám víc líbily erární tepláky!“

„Vidím, že jste v dobré kondici, když se chcete hádat.“

„Doktore, říkal jsem vám, že můj život není veselý příběh pro školáčky. Bibinka přežila koncentrák a matka přečkala pronásledování v úkrytu u jedné katolické rodiny, u cizích lidí, matka proto začala po válce věřit v katolického pánaboha, protože kdo by zachránil ji i bibinku, když ne bůh, konvertovala ke katolictví, protože jí křesťanský bůh připadal milosrdnější než nemilosrdný židovský Hospodin, ale bibinka nevěřila, po tom, co viděla v Terezíně a potom v Osvětimi, už nemohla uvěřit v univerzální dobro, kdo ale by jí pomohl přežít Terezín a Osvětim, když ne on, bůh, kterému pan farář říkal v hodinách náboženství láska... Náhoda, říkala bibinka. Ale je bůh náhoda? Ptal jsem se v duchu. Ano, to matka měla pocit, že musí děkovat bohu, za to že s bibinkou přežili a že se narodila starší sestra a potom ještě

jsem přišel na svět já, neočekávaný, i když vymodlený, vytoužený, jako kdyby bůh udělal zázrak. Neptáte se na otce? Byl bez vyznání, nevěřil v nic, dokonce ani v komunismus, v kapitalismus a jiné ismy, byl nihilista a matka ho za tu absolutní skepsi skoro nenáviděla, ale žili spolu, víte. Asi se divíte? Byli jsme podivná rodina, napůl taková a napůl maková, těžko se to vysvětluje, byl jsem římský katolík a ateista jedním vrzem, pionýr a jidáš, podivná kombinace, že, jako nevěřící věřící, a v těch budovatelských časech na zabítí, všude se hledali sionističtí špióni a katolíky označoval tisk za agenty Vatikánu. A po studiích se ze mne stal komunista, věřící nevěřící, cynický pragmatik, říkali moji známí, ale co chcete, taková byla doba, jako kdyby Hospodin v rajske zahradě Eden stvořil prvního člověka, změnil si nevyslovitelné jméno boží, stal se globálním bohem všech, pokřtil Adama a hned nato ho nějakým všemocným slovem učinil členem komunistické strany a jeho kmotrem a ručitelem přitom byli dva padlí andělé, vlastně arcičerti, Hitler se Stalinem.“

Mluvil ironicky, jako kdyby se sám sobě posmíval, překotně, slova se z něho řinula.

„Ve škole jsem byl jedničkář, premiant... Ale to už jsem taky říkal. Ale možná napsal, v hlavě se mi všechno plete. Všichni ve ško-

le se mnou chtěli kamarádit, i když jsem jim byl k smíchu, protože jsem byl premiant, jedničkář, šplhoun, říkali, mamincin mazánek, rozmazlený fracek, i tak mi říkali, ale všechno jsem uměl na jedničku, chtěli, abych jim našeptával, abych jim pomohl vyřešit domácí úlohu z matematiky, opravil hrubky v domácí slohové práci, i když jsem jim byl málo sympatický, a byl jsem tlustý, Mastíku, Buřtíku, posmívali se mi hned od první třídy, ale chtěli se mnou kamarádit, protože jsem jim mohl napovídat v každé hodině, ale i tak ze mne měli blázně, jako tenkrát, když mne naučili říkat housce přepůlené na dvě poloviny mělkou rýhou pulina, a mne při tom nic nenapadlo, jako kdybych byl blbý, myslel jsem, že se jí tak říká proto, že je ze dvou půlek, vlastně rozpůlená na dvě stejné poloviny, ale všechno bylo jinak, za zády se mi smáli a dospělí se tak divně tvářili, když mne to slyšeli říkat a pořád opakovat, a já se s nimi všemi trápil, trápil jsem se, protože jsem byl tlustý a ještě víc jsem se trápil kvůli Edelmanovi. Edelman – Tatrman, strouhali mu mrkvičku kamarádi ve škole, kyš, kyš, hanba! Posmívali se. Styděl jsem se, když to spolužáci za námi pokřikovali, když jsme šli ze školy, on, Edelman, a já...“

A je to venku, řekl víc, než měl!

„Kdo vlastně je ten Edelman? Je to váš kamarád z dětství?“

A je to tady, měl si dát pozor!

Ale on asi nedá pokoj.

„Proč je pro vás důležitý?“

„Doktore, co pořád máte s tím Edelmanem!“

A co má s Edelmanem on? Proč je pro něj důležitý... Má ho pořád ve své hlavě i s tou jeho podivnou šišatou hlavou. Dávno se ho měl zbavit, ale copak to jde! Ne, nikdy se ho nezbaví. Vlastně to možná ani doopravdy nechtěl, když pochopil, že na něho může leccos svést, že je to lákavé, snadné. Vlastně se Tatrmana někdy zbavit chtěl, ale ne, nedokázal to. Petr Man – Tatrman, pokřikovali za nimi spolužáci, když už je přestalo bavit Edelmana, Tatrmane, dej nám kůži na buben...

Šaman si zase osedlal svoji rozviklanou židli.

„Bydlel v naší ulici, v našem domě, bydleli s tetou Edelmanovou, dole pod schody, v suterénu, odkud bylo z malých oken vidět lidem na nohy, zatímco my měli velký byt v prvním patře, s výhledem do parku, a sousedům jsme koukali z očí do očí a do talíře, stejně jako oni nám. Dobrý den, paní Hejdková. Nazdar Petříčku. Čest práci, soudruhu Toncare. Nazdar Petře. Ale často jako by byl se mnou, u nás v našem velkém bytě, v našem parádním pokoji a u mě v dětském po-

koji. Byl se mnou, i když ve skutečnosti stále tam dole, protože byl u mě, v mé hlavě, vlezlý a pitomě ochotný, stačilo přece říct, Tatrmane, štěkej, a on, haf, haf, udělej magora, a on, ééé, snažil se vyhovět, a pořád byl krok za mnou, ale někde blízko mne a já musel všem dokazovat, že nejsem on, ani jako on... Matka říkala, že bylo vidět, že nebude normální jako jiné děti, už když se teta Edelmannová vrátila s malým Tatrmánkem v zavínovačce z porodnice, hned prý bylo vidět, že s ním něco není v pořádku, s šišatou hlavou a protáhlýma mongolskýma očima byl u nás v domě jako cizinec.“

Ale o tom se s cizími lidmi špatně mluví, asi by měl zase začít psát...

„Dnes máte dobrou náladu, jste ve formě.“

„Možná bych měl zase začít psát.“

„Tak pište.“

A on napsal:

Když mne vzali k pionýrům, namočil jsem si pod vodovodem vlasy a sčesal si je z čela dozadu k temeni, protože tak to tehdy bylo normální a pokrokové, měšťácká pěšinka vyšla z módy, matka se zlobila a bibinka se rozplakala, takový účes nosil masový vrah Josif Stalin, a ten nebyl normální, říkala, musel jsem si znovu rozdělit vlasy na dvě nestejně poloviny a učesat si vzornou pěšinku, ne jako Edelman, ten mohl chodit rozcuchaný, jak

chtěl, se zpřeházenými vlasy splenými do špinavého vrabčího hnízda, do pionýru jsem chodil každý čtvrtek, učili jsme se recitovat proletářské básníky a četli si o pařížských komunardech, o sovětském pionýrovi Pavlíku Morozovovi, o opravdovém člověku Alexeji Meresjevovi a sovětských údernících, kteří kalili ocel, abychom měli pozitivní příklady pro život, když mne bibinka poprvé uviděla v pionýrském stejnokroji, rozzlobila se, jako z Hitlerjugend, je jako z Hitlerjugend, křičela, když mne uviděla vystrojeného v krátkých modrých kalhotách, bílé košili s rudým šátkem pod krkem zavázaným do té vytoužené obrácené rudé jedničky, matka se jenom odvrátila, hastroš, ale otec mlčel, seděl pod lampou v obvyklém ušáku u gramorádia a dál listoval časopisem s barevnými obrázky, který jsem si nesměl prohlížet, v sobotu jsem měl nepovinnou hodinu náboženství a tam nám pan farář četl ze životů svatých, když jsem o něčem zapochyboval, řekla mi pionýrská instruktorka, pochybovat se nesmí, je to nekomunistické a protistátní, a pan farář mi ve zpovědnici pohrozil peklem, tak jsem brzy pochopil, že se nemám na nic ptát, a v pekle jsem tak jako tak, v jednom nebo druhém, ve kterém, jen to jsem nevěděl, a nikoho jsem se nesměl zeptat, podívej na Svatěnku, je jako andělíček, jako svatý obrázek, strkala do mne

před kostelem matka, díval jsem se na ni rád, ani mne do toho matka nemusela nutit, Svätěnka byla krásná holčička, v létě nosila bílé podkolenky ke kolínkům a v zimě bílé punčocháče až nahoru k pasu, měla vlnité světlé vlásky a v nich růžovou mašli, aby ji našli, smál se otec, ale do kostela šel sotva dvakrát za rok a jen proto, aby se matka nezlobila, vždy před Velikonocemi, to nám křesťanům Židé zabili Ježíše Krista, připomínal pan farář, a na Vánoce, kdy se nám Ježíšek narodil, nejraději sedával doma u velkého gramorádia s obehnanými dzezovými deskami a se svým barevným magazínem, a já jsem se i jeho bál zeptat, otče, jak to, že nám Židé zabili Ježíše, když Ježíš byl Žid jako my, vždyť oni ho vlastně zabili sami sobě, ne, a my jsme také Židé, a tak ho zabili nám Židům, jak to, že teď všichni v kostele říkají, zabili ho nám křesťanům, v kostele na mne padala bázeň, bázeň boží, kázal pan farář přísně, ale proč mít strach mezi všemi těmi svatými, a víte, že Svätěnka nebyla svatá, Petříku, ukaž mi pipínka a já ti ukážu pipinku, pokoušela mne vzadu za zpovědnicí, v temném koutě pod barevným vitrážovým oknem s pokoušením našeho pána Ježíše Krista na poušti, do kterého nikdy nesvítilo slunce, a proto byl ten kout i před polednem temný jako pozdní večer...

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading.